

Kontroly podmíněnosti (Cross compliance CC) - GAEC 2 – ochrana půdy před erozí

RNDr. Jan Dovrtěl, CSc,
Mendelova univerzita,
Agronomická fakulta

Definice pojmu Cross compliance

Pojmem **Cross compliance** se rozumí:

- spojení problematiky environmentálních podmínek s problematikou dotační politiky v zemědělství
- **podmíněnost poskytnutí finančních podpor** ze strany státu dodržování vybraných právních předpisů a definovaných standardů ze strany žadatelů o podpory
- oficiální český překlad: **CC = podmíněnost**

Dotace podmíněné CC

- Přímé platby
 - Jednotná platba na plochu (SAPS)
 - Oddělená platba na cukr /SSP)
 - Oddělená platba za rajčata (STP)
 - Top up – není podmíněn CC
 - Platby PRV (osa II)
 - Platby za přírodní znevýhodnění
 - Platby v rámci oblastí Natura 2000
 - Agroenvironmentální opatření
 - Zalesňování zemědělské půdy
- Restrukturalizace vinic

Složky Cross compliance

Zákonné požadavky na hospodaření

(Statutory Management Requirements – SMRs)

= **vybrané požadavky**
stanovené
v 19 směrnících a
nařízeních EU

Dobry ekologický a zemědělský stav

(Good agricultural and environmental conditions – GAECs)

= **standardy**
definované členským
státem EU

+ zachovat **podíl**
stálých pastvin

Minimální požadavky – AEO

Minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin
Minimální požadavky pro použití hnojiv

CO SE BUDE v rámci CC KONTROLOVAT OD 2011 v ČR

Budou kontrolována pouze pravidla, která ES k 1.1.2011 vyžaduje, tj. **prvních 15 SMR a 10 standardů GAEC.**

- 1) Ochrana volně žijících ptáků
- 2) Ochrana podzemních vod před znečištěním nebezpečnými látkami.
- 3) Používání čistírenských kalů v zemědělství
- 4) Nitrátová směrnice
- 5) Ochrana přírodních stanovišť
- 6 – 8a) Označování a identifikace hospodářských zvířat
- 9) Uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh
- 10) Používání některých látek v chovech zvířat
- 11) Postupy týkající se bezpečnosti potravin
- 12-15) Směrnice o tlumení a eradikaci nákaz hospodářských zvířat

+
5 minimálních požadavků pro používání přípravků na ochranu rostlin

+
5 minimálních požadavků pro používání hnojiv

Dobry ekologický a zemědělský stav

(Good agricultural and environmental conditions
– GAEC)

Stav pro rok 2011

10 bodů platných od roku 2009

PRÍLOHA II
Dobry zemědělský a environmentální stav podle článku 6

Téma	Podstata opatření	Nepovinná standardy
Čistota půdy	— Minimální pokryv půdy	— Zadržovací terasy
Ekologická půda pomocí vhodných opatření	— Minimální úroveň obhospodařování půdy odrážející specifické místní podmínky	— Standardy pro vzdálené plodiny
Organické složky půdy	— Obcházet země půdy se zeměděly	— Standardy pro vzdálené plodiny
Zachování úrodnosti organických složek půdy pomocí vhodných opatření	—	—
Struktura půdy	—	— Praxi v oblasti vhodných erodů
Zachování struktury půdy pomocí vhodných opatření	—	—
Minimální úroveň péče	— Zachování krajinných prvků, včetně přírodních mezí, rybníků, příkopů, koryt, vln, veškerých nebo křížů, a hranic polí	— Minimální míra intenzity erosionu nebo vodní režimy
Zajištění minimální úrovně péče a zabránění zhoršení stavu	— Zabránění šíření nežádoucí vegetace na zemědělské půdě	— Vytvoření nebo zadržování stromové
	— Ochrana stálých pastvin	— Zřízení kláčené erozivní
	—	— Ochrana erozivních půd a vln v dolech vegetačních podmínkách
Ochrana vody a hospodaření s ní	— Zřízení ochranných pásem podél vodních toků (v)	
Zřízení ochranných pásem podél vodních toků	— V případě, kdy využití vody k zavlažování potřebě schválení dodržování smluvních podmínek	

1) Pokud je půdní plocha silně erozivní, zemědělec a environmentální stav musí být takový, jaký je u erozivních oblastí vyžadovaných v případě a d. 1. článku 6, aby se zabránilo šíření erozivní půdy a aby se zabránilo erozivnímu stavu v blízkosti vodních toků. 2) Pokud je půdní plocha silně erozivní, zemědělec a environmentální stav musí být takový, jaký je u erozivních oblastí vyžadovaných v případě a d. 1. článku 6, aby se zabránilo šíření erozivní půdy a aby se zabránilo erozivnímu stavu v blízkosti vodních toků.

Povinné standardy GAEC

Eroze půdy :

- Minimální pokryv půdy
- Minimální úroveň obhospodařování půdy odrážející specifické místní podmínky

Organické složky půdy

Struktura půdy

Minimální úroveň péče :

- Zachování krajinných prvků
- Zabránění šíření nežádoucí vegetace na zemědělskou půdu
- Ochrana stálých pastvin

Ochrana vody a hospodaření s ní :

- Schválení postupů pro využívání vody k zavlažování
- Zřízení ochranný pásem podél vodních toků

GAEC 2

• Žadatel na ploše půdního bloku, popřípadě jeho dílu, označené v evidenci půdy jako silně erozně ohrožená zajistí, že se nebudou pěstovat širokořádkové plodiny kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója a slunečnice. Porosty obilnin a řepky olejné, na takto označené ploše, budou zakládány s využitím půdoochranných technologií, zejména setí do mulče, nebo bezorebné setí. V případě obilnin nemusí být dodržena podmínka půdoochranných technologií při zakládání porostů pouze v případě, že budou pěstovány s podsevem jetelovin.

• Na mírně erozně ohrožené ploše půdního bloku/dílu půdního bloku, žadatel zajistí, že širokořádkové plodiny kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója a slunečnice budou zakládány pouze s využitím půdoochranné technologie.

• platnost od 1.7.2011

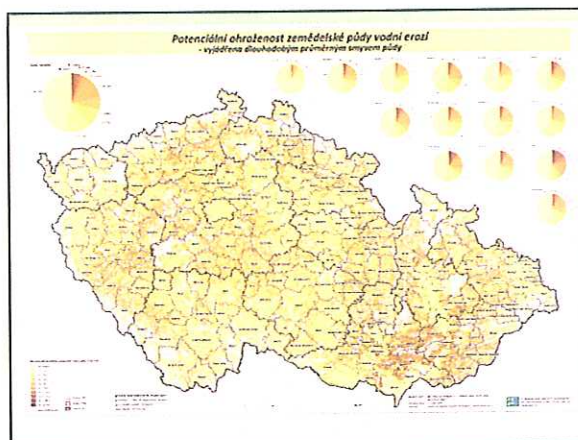

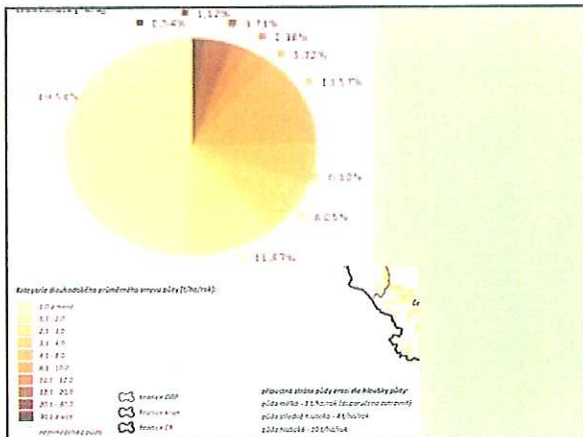
Univerzální rovnice ztráty půdy USLE

G = R * K * L * S * C * P

kde:

- G – průměrná dlouhodobá ztráta půdy (t. ha⁻¹. rok⁻¹),
- R – faktor erozní účinnosti dešťů, vyjádřený v závislosti na kinetické energii a intenzitě erozně nebezpečných dešťů,
- K – faktor erodovatelnosti půdy, vyjádřený v závislosti na textuře a struktuře ornice, obsahu organické hmoty a propustnosti půdního profilu,
- L – faktor délky svahu, vyjadřující vliv nepřerušené délky svahu na velikost ztráty půdy erozi,
- S – faktor sklonu svahu, vyjadřující vliv sklonu svahu na velikost ztráty půdy erozi,
- C – faktor ochranného vlivu vegetačního pokryvu, vyjádřený v závislosti na vývoji vegetace a použité agrotechnice,
- P – faktor účinnosti protierozních opatření.

Hodnocení eroze v LPIS

$$G = R * K * L * S * C * P$$

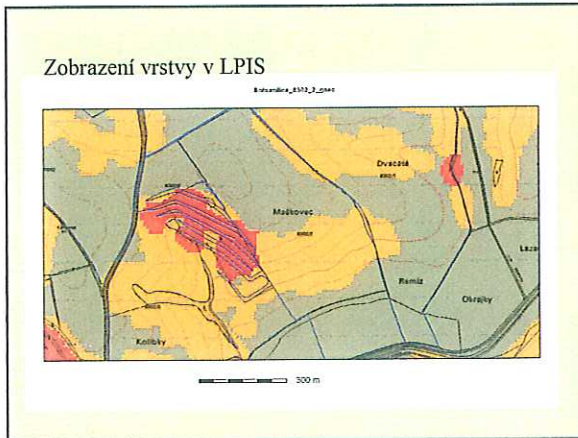
$$C_p = G_p / R * K * L * S * P$$

$$C_p * P = G_p / R * K * L * S$$

kde:
 C_p – maximální přípustná hodnota faktoru ochranného vlivu vegetace,
 G_p – přípustná ztráta půdy s ohledem na zachování funkcí půdy a její úrodnosti (t·ha⁻¹·rok⁻¹).

Rozšíření pravidel správné zemědělské praxe (GAEC) na mírně erozně ohrožené půdy (MEO) od 1. 7. 2011

ČR	celková plocha OP podle LPIS [ha]	výměra jednotlivých managementů na celkové ploše orné půdy podle LPIS [ha]		
		silně erozně ohrožené půdy (C _e do 0,02)	mírně erozně ohrožené půdy (C _e 0,02 - 0,1)	neoškozené půdy (C _e nad 0,1)
ČR	2 547 304,94	12 018,84	263 920,76	2 271 365,34

GAEC 2

- Žadatel na ploše půdního bloku, popřípadě jeho dílu, označené v evidenci půdy jako silně erozně ohrožené zajistí, že se nebudou pěstovat širokořádkové plodiny kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója a slunečnice. Porosty obilnin a řepky olejné, na takto označené ploše, budou zakládány s využitím půdoochranných technologií, zejména setí do mulče, nebo bezorebné setí. V případě obilnin nemusí být dodržena podmínka půdoochranných technologií při zakládání porostů pouze v případě, že budou pěstovány s podsevem jetelovin.
- Počet porušení: 20 v roce 2010**
- Porušení: V rámci silně erozně ohrožené plochy:
 - pěstování širokořádkových plodin
 - pěstování obilnin bez půdoochranné technologie/podsevu jetelovin
 - pěstování řepky bez půdoochranné technologie

Půdoochranné technologie pro silně erozně ohrožené půdy (SEO)

Standardu GAEC č. 2 na silně erozně ohrožených půdách vyhovují následující půdoochranné technologie:

- bezorebné setí (technologie plíného setí do nezpracované půdy)
- setí do mulče
- setí do mělké podmičky (za předpokladu dodržení stanovené pokrývnosti povrchu půdy rostlinnými zbytky)
- setí do ochranné plodiny (např. do vymrzající meziplošiny - svazanka vrančolistá, hořčice bílá)
- důlkování

GAEC 2

- Novela NV 479/2009 Sb. v roce 2010:
- Na mírně erozně ohrožené ploše půdního bloku/dílu půdního bloku, žadatel zajistí, že širokořádkové plodiny kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója a slunečnice budou zakládány pouze s využitím půdoochranné technologie.
- platnost od 1.7.2011

Specifické půdoochranné technologie pro MEO

- Přerušovací pásy
- Zasakovací pásy
- Osetí souvrátí
- Setí/sázení po vrstevnici
- Odkameňování

Obecné půdoochranné technologie pro SEO jsou platné i pro MEO

Bezorebné setí (technologie přímého setí do nezpracované půdy)

Setí do mulče

Setí do mělké podmičky (za předpokladu dodržení stanovené pokrývnosti povrchu půdy rostlinnými zbytky)

Setí do ochranné plodiny (např. do vymrzající meziplodiny – svazanka vratičolistá, hořčice bílá)

Důlkování

Pozn.: Odtokové linie na obrázku nemají správnou barvu

▪ Přerušovací pásy

Pás jiné než širokořádkové plodiny o minimální šířce 12 m bude založen na ploše MEO, nebo na ploše souvislé plochy plodiny zasahující na plochu MEO, nebo na ploše PB/DPB tak, aby max. nepřerušovaná délka odtokové linie byla na PB/DPB o prům. sklonitosti do 3° včetně max. 300 m, na PB/DPB o prům. sklonitosti 3 – 5° včetně max. 250 m, na PB/DPB o prům. sklonitosti nad 5° max. 200 m (měřeno proti směru odtokové linie od hranice PB/DPB).

Zároveň platí, že tento pás je založen minimálně tak, že protíná všechny odtokové linie povrchové vody vyznačené v LPIS v rámci příslušného PB/DPB, které zasahují do plochy MEO.

V případech, ve kterých šířka plochy MEO, popřípadě souvislé plochy plodiny zasahující do plochy MEO je užší než stanovená vzdálenost mezi pásy, bude založen minimálně jeden přerušovací pás.

▪ Zasakovací pásy

Pás jiné než širokořádkové plodiny o minimální šířce 12 m bude založen na spodní hranici PB/DPB, nebo na spodní hranici souvislé plochy plodiny zasahující na plochu MEO, nebo na spodní hranici plochy MEO, a to minimálně tak, aby tento pás v místě svého založení protínal všechny odtokové linie povrchové vody vyznačené v LPIS v rámci příslušného PB/DPB, které zasahují do plochy MEO. V případě PB/DPB větších než 35 ha platí, že pokud souvislá délka odtokové linie povrchové vody vyznačené v LPIS přesahuje od zasakovacího pásu aplikovaného na hranici PB/DPB, nebo na hranici souvislé plochy plodiny zasahující na plochu MEO k horní hranici vyznačené plochy MEO 300 metrů na PB/DPB o prům. sklonitosti do 3° včetně, 250 metrů na PB/DPB o prům. sklonitosti 3 - 5° včetně nebo 200 metrů na PB/DPB o prům. sklonitosti nad 5° (měřeno proti směru odtokové linie od horní hrany zasakovacího pásu) je kromě zasakovacího pásu nutné realizovat i půdoochrannou technologii přerušovacích pásů. Taková linie je označena v LPIS značkou. Na vzdálenosti pásů se aplikují vzdálenosti z půdoochranné technologie přerušovacích pásů.

▪ Osetí souvrátí

Souvrat' osetá jinou než širokořádkovou plodinou o minimální šířce 12 m bude založena na hranici PB/DPB nebo na hranici souvislé plochy plodiny zasahující na plochu MEO, a to minimálně tak, aby tato souvrat' v místě svého založení protínala všechny odtokové linie povrchové vody vyznačené v LPIS v rámci příslušného PB/DPB, které zasahují do plochy MEO. V případě PB/DPB větších než 35 ha platí, že pokud souvislá délka odtokové linie povrchové vody vyznačené v LPIS přesahuje od souvratě k horní hranici vyznačené plochy MEO 300 metrů na PB/DPB o prům. sklonitosti do 3° včetně, 250 metrů na PB/DPB o prům. sklonitosti 3 - 5° včetně nebo 200 metrů na PB/DPB o prům. sklonitosti nad 5° je kromě osetí souvrátí nutné realizovat i půdoochrannou technologii přerušovacích pásů. Taková linie je označena v LPIS značkou. Na vzdálenosti pásů se aplikují vzdálenosti z půdoochranné technologie přerušovacích pásů.

▪ Setí/sázení po vrstevnici

Řádky porostu budou vedeny ve směru vrstevnic, přičemž tolerovaná bude odchylka od vrstevnice do 30°. Tuto půdoochrannou technologii lze realizovat pouze na PB/DPB do velikosti 35 ha. V LPIS jsou označeny PB/DPB vhodné pro půdoochrannou technologii setí/sázení po vrstevnici. V případě, že je na odtokové linii vedené v LPIS vyznačena značka přerušovacího pásu při setí/sázení po vrstevnici je tato půdoochranná technologie pro PB/DPB nedostatečná. Je nutné realizovat i půdoochrannou technologii přerušovací pásy, a to tak, aby max. nepřerušená délka odtokové linie byla na PB/DPB o prům. sklonitosti do 3° včetně max. 600 m, na PB/DPB o prům. sklonitosti 3 - 5° včetně max. 500 m, na PB/DPB o prům. sklonitosti nad 5° max. 400 m.

▪ Odkameňování

Půdoochranná technologie, kterou tvoří následující operace: rýhování, separace hrud a kamene, sázení do odkameněné půdy. Současně platí, že mezi jednotlivými dvojřádky je prostor, kam byly separátorem uloženy kameny a hroudy, které mohou tvořit drenážní vrstvu.

Bude upraven tisk LPIS „erozní ohroženost“, a to následovně:

- Bude mít „ležatou formu“
- Bude doplněn sloupec průměrná sklonitost PB/DPB
- Bude doplněn sloupec s kategoriemi vhodnosti PB/DPB k použití PT setí/sázení po vrstevnici
- Bude doplněn sloupec „největší délka odtokové linie“
- Bude doplněn „pětisloupec“ pro kódy specifických půdoochranných technologií pro MEO.
- Budou doplněny vysvětlivky pro obecné a specifické půdoochranné technologie.

Kód	Označení	Kód	Kód	Kód	Kód	Kód	Kód	Skupiny erozního ohrožení				Kód skupiny erozního ohrožení					
								1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Kontroly Gaec

- Kontroly provádí SZIF cca 500 subjektů ročně
- Sankce za porušení některého Gaec v závislosti na rozsahu, závažnosti a trvání
- 1 – 3% dotací nárokovaných v daném roce
- Při opakovaném porušení v následujících 3 letech sankce až do 20 % všech nárokovaných dotací

Děkuji za pozornost